

רב"ט ארליך ראובן ז"ל
בן 24 בנפלו

רב"ט ארליך ראובן ז"ל

בן פייגה ומשה

נולד בגרמניה

ב-ל' בחשוון תרפ"ה , 27/11/1924

נפל בקרב

ב-ג' בתמוז תש"ח , 10/7/1948

במלחמת העצמאות

שרת בחיל השריון

יחידה: בה"ד 11

מקום נפילה: משמר הירדן

באזור: הגליל

נקבר בראש פינה

קורות חיים

ארליך ראובן בן משה ופייגה. נולד ב-27.11.1924 בדרזדן אשר בגרמניה. בן שמונה הגיע עם בית-הוריו לארץ.

גדל ולמד בחדרה אהב את הטבע והצטיין בציור ובכיור. בן 16, בימי מלחמת-העולם השנייה, התגייס לחיל-התותחנים הבריטי, בניגוד לרצון הוריו, והקדים את שני אחיו הגדולים ממנו, שהתגייסו אחריו. שירת בחיפה, טריפולי, קפריסין ובמקומות אחרים. בצבא הבריטי ידע להגן ולשמור על כבודו כאדם וכיהודי. בפנקס-שירותו הכריטי רשום: "אדם אינטליגנטי, בר-לבב, ישר ונאמן". אחר-כך עבר לבריגדה העברית באיטליה.

זמן קצר לאחר שחרורו מהצבא הבריטי נאסר על-ידי הבריטים כחשוד בענייני "הגנה" והועבר למחנה-עצורים בלטרון. עם פרוץ מלחמת-השחרור השתתף בקרבות בחיפה, עין-זיתים, דרדרה, צפת, מירון, מלכיה ומשמר-הירדן.

היה בין המפקדים המוכשרים והאמיצים בפלוגה. היה רובאי ומקלען, רגם ופיאטיסט. כל מבצע נועז הוטל עליו. ראשון בהתקפה ואחרון בנסיגה. בתפקיד מפקד הדף התקפות רבות במשמר-הירדן התקדם פעמים אחדות והטיל רימונים לתוך עמדות האויב וגרם לו אבידות רבות. האויב הביא תגבורת של חיל רכב ושריון. ראובן קידם את פניהם בפיאט שבידו ונלחם בכל כלי-נשק שנמצא לו. היה חייל מבטן ולידה. אדם יקר ואהוב על מכריו וחבריו. במערכה הכבדה על משמר-הירדן נפגע בצוארו מכדור אויב ונפל ביום ג' בתמוז תש"ח. הובא למנוחת-עולמים בראש-פינה.

ראובן ארליך

נולד בדרזדן (גרמניה). עלה לארץ בשנת 1934 עם הוריו, שהשתקעו בחדרה. סיים את בית הספר העממי בחדרה. כחניך תנועת "הצופים" היה חובב ים, שחיין, ספורטאי וקלע. נטה לציור ולנגינה. היה נער חסון ושופע בריאות, שתקן ומכונס בעצמו, חברותי וטוב לב. היה ילדותי במעט ואוהב חברת ילדים. חבר "ההגנה" מצעירותו, בן 16 התנדב לצבא הבריטי, שירת זמן רב בחזית איטליה והועלה לדרגת רב טוראי. פעל בהברחת נשק ומעפילים, נתפס ונענש. זכה לאות הצטיינות כמציל בים. לאחר המלחמה השתחרר, התנדב למשמרת הצעירה והמשיך את פעילותו בהגנה כמדריך בג'ו - ג'יצו. בימי המאבק נעצר וישב בלטרון. בתחילת מלחמת העצמאות השתתף בהגנת חיפה; אחר כך נשלח לגליל כמפקד מחלקה. השתתף בהגנת צפת וכיבושה, בקרבות עין - זיתים, רמות - נפתלי, נבי - יושע ומלכיה. היה ראשון לזינוק ואחרון לנסיגה. חירף נפשו למען חבריו ולהצלת יחידות מנותקות. נקרא בפי חבריו בכינוי חיבה "התותח".

ראובן ארליך

נפל בקרב משמר הירדן בג' בתמוז תש"ח (10.7.1948). הובא
למנוחות בראש פינה.

ל ד מ ו ת ו

גבה קומה, רחב כתפיים, ויפה תואר היה ראובן במראהו.
מגלות גרמניה הגיע; מרירות וסבל הטביעו את חותמם על
הנער בן האחת עשרה, אולם עד מהרה הסתגל לתנאי הארץ,
דבק בה ואהב לשוטט בשביליה.

"לטייל" הייתה המילה השגורה בפיו. מכל טיול ספג
הנאה רבה והתפעלות. הוא חונן בכשרון התרשמות
והסתכלות. הצטיין בציור, כיור ובכל מלאכת מחשבת.
על אף גילו הצעיר פעמה בו שאיפת הנקם בנאצים.

עם סיום שנת לימודיו העשירית, והוא אך בן שש עשרה, זייף
תעודת לידה והתגייס לבריגדה העברית.

שלוש שנים שירת בצבא, אף השתתף בקרבות. את יהדותו
נשא ברמה. פעם העליב קצין בריטי את היהודים; בהזדמנות

ראובן ארליך

הראשונה נקם בו ראובן, ירה בו ונכלא בצינוק.
כשבא קצין גבוה לחקרו לא הצטדק ראובן אף לא
הכחיש את אשמתו אלא הודיע: "כן יריתי בו בכונה, כי די
סבלתי עלבונות מהנאצים. אך כאן, בתוך הצבא שאני נלחם
בשורותיו, לא אסבול עלבונות". כשסיים את ענשו לאחר
שהקצין הבריא, קרע הקולונל הבריטי את פנקס החייל המלא
ציוני ענשים ואמר: "מקוה אני שתתחיל כעת הכל מחדש ולא
נצטרך ללכלכו שוב". ראובן השיב: "מי יתן והחיות
לבני אדם תשתנינה"...

זמן מה לאחר ששוחרר מהבריגדה נאסר בחיפה על ידי
הבריטים. לאחר שהשתחרר מלאטרון התחיל לעבוד. אולם
המאורעות קראו לו שוב והוא הצטרף אל המגינים, חש לכל
מקום סכנה. בשדות משמר הירדן נפל - ישר, אמיתי, אמיץ...

ראובן ארליך

איך נפל

מבצע "ברוש"

במטרה במבצע "ברוש" היתה לחסל את ראש הגשר הסורי במשמר הירדן. שיטת ההתקפה היתה איגוף שמאלי עמוק, מצפון למשמר הירדן, אגב התקפות רתק והסחה על ראש הגשר עצמו. הכוח התוקף צריך היה לצלוח את הירדן בלילה, להעפיל לבית המכס הסורי-מעבר לירדן מזרחה, ואשר שימש המוצב החיוני ביותר בשטח, ולתפוס אותו. בשלב השני, משינותקו הכוחות הכוחות הסוריים שבראש הגשר מבסיסם בקוניטרה ויכותרו, צריך היה הכוח שלנו להשמידם.

הכוחות שהוקצו למבצע זה היו הגדודים 2, 3 ו-4 של

חטיבת "כרמלי" וגדוד 1 מחטיבת "עודד". פלוגות גדוד 3 של

"כרמלי" צריכות היו להקים את ראש הגשר ממזרח לירדן.

פלוגה ד' שלו שהוסעה לדרדרה (אשמורה, אשר ממזרח לחולה)

עוד ביום 9.7, ערב המבצע, צריכה היתה לכבוש משלטים

דרומית לדרדרה, הם משלטי הג'לבינה. פלוגה ג' היתה צריכה

ראובן ארליך

לצלוח את הירדן מדרום לחולה ולתפוס משלט קרוב יותר לבית המכס, את ח'בת דוריג'את. פלוגה א' צריכה היתה לתפוס משלט ממערב לירדן - את תל-המעברה.

גדוד 2 של חטיבת "כרמלי" נועד לצלוח את הירדן, לעבור דרך פלוגות גדוד 3 כרמלי, להעפיל ולכבוש את בית המכס, להתבסס בו, לפוצץ את כביש קוניטרה ולקשו.

אותה שעה צריכים היו שני הגדודים האחרים - גדוד 4 של חטיבת "כרמלי" וגדוד 1 מחטיבת "עודד" - לתקוף ולרתק את משלטי ראש הגשר ממערב, ולאחר מכן ללחוץ את הסורים מזרחה ולכבוש את המשלטים שבפאת הרמה, ובעיקר את משלט 243.

הצלחת המבצע היתה מותנית בביצוע משימה הנדסית: הקמת

מעברה על הירדן. עד כה נתנסה חיל ההנדסה שלנו רק פעם אחת בלבד בהקמת גשר על הירדן - בעת הנסיון לשוב ולכבוש את נהרים, ב-28.5 ובנסיוני ההוא נכשל. עתה הוטל על חיל ההנדסה לעשות נסיון נוסף.

ראובן ארליך

חלקה הראשון של תכנית המבצע בוצע. פלוגות גדוד 3/כרמלי תפסו את כל משלטיהן, אך באיחור. לעומת זאת לא הוקם הגשר על הירדן ונסיונות חציית הירדן בסירות וברפסודה שהובאו מחולתה - גזלו זמן רב. השעה דחקה. הוברר כי גדוד 2 כרמלי לא יספיק להביע לבית המכס ולכבשו בשעות הלילה. בערך בשעה 04:00 שונתה התכנית, היחידות מגדוד 2/כרמלי, שכבר עברו את הירדן, הוחזרו, וכל הגדוד הוצא מהשטח. לעומת זאת הושארו בשטח פלוגות 3/כרמלי אשר כבר תספו את משלטיהן, מתוך חשבון שבלילה הבא יבוצע חלקו השני של המבצע.

במערב הצליחו פעולות ההטעיה והרתק ואף נכבשו המשלט

243 וסביבתו. דומה היה כי הנה הכל מתנהל כשורה, וכך

יתנהל בהמשך.

אולם מיד עם האר הבוקר פתח האויב בהתקפה גדולה. התברר

כי שעה שיחידות צה"ל תיכננו את התקפת "ברוש" הכין גם

האויב התקפה משלו. כוונתו היתה כנראה לפרוץ לעבר ראש

ראובן ארליך

פינה ולנתק את הכביש לצפון. מאחר שדרכו של צה"ל היתה לפעול בלילה ודרכם של הסורים היתה לתקוף ביום, הקדמנו אנו אותם בשעות מספר. משהתבררה לסורים מגמת פעילותנו הפנו את כל כוחם, שכבר רוכז בראש הגשר, לעבר יחידותנו אשר החזיקו במשלטים. עליונותם האוירית, הארטילרית והשריונית השפיעה במהרה. כוחותינו נאלצו לסגת מכל המשקטים שנתפסו. חלק מאנשינו פונה מבעוד יום, וחלק החזיק מעמד בגבורה עד שעות הערב, כי ברור היה שהנסיגה לאור היום תהיה בבחינת איבוד לדעת. עם ערב נסוגו הכוחות האחרונים; אך לאחר כבשם מחדש את משלטיהם אלה לא הצליחו הסורים להתקדם ולו גם התקדמות כלשהי.

שני הימים שלאחר מכן היו ימי מאבק בלתי פוסקים. הסורים ניסו לכבוש את משק דרדרה שמעבר לחולה. לאחר התקפת ריכוך כבדה ביותר באה ההתקפה, בעצמה של גדוד לערך. המסתערים נפגעו באש הנשק המסייע, ולבסוף נשברה הסתערותם, בעלותם על שדה-מוקשים. מספר אבידותיהם היה

ראובן ארליך

רב. בבוקר מנה הצופה מעל המגדל כחמישים גויות של חיילים סורים, המתגוללות במורד ההר, מזרחית לנקודה. התקפות נוספות נערכו גם לעבר חולתה, אילת השחר וקיבוץ מחניים. אך כולן נהדפו.

אור ל-14 ביולי נעשה על ידי יחידות מבצע "ברוש" נסיון נוסף לחסל את ראש הגשר. הפעם נתכוונו "לפתור את הבעיה" בלי לצלוח את הירדן, כי אם על ידי פעולה מדרום למשמר הירדן. עד כה היתה גזרה זו שקטה יחסית. שתי פלוגות רגלים - אחת מגדוד 2/כרמלי והשניה מגדוד 3/כרמלי - נעו לאורך הירדן, מדרום לצפון, תוך כדי הטרדות ופשיטות כלפי ריכוזי השריון של האויב. פלוגות אלה נתכוונו להגיע למשמר הירדן, לפוצץ את הגשר, לפשוט על הריכוז הסורי שבמקום ולאצלו לסגת. משהגיע חלוץ הכוח אל עמדות הסורים מצאם נכונים וערים. אנשינו הוכרחו לסגת.

סיפור נפילתו - מבצע "ברוש"

מטרת מבצע "ברוש" היתה לחסל את ראש הגשר הסורי במשמר הירדן. שיטת ההתקפה היתה איגוף שמאלי עמוק, מצפון למשמר הירדן, אגב התקפות רתק והסחה על ראש הגשר עצמו. הכוח התוקף צריך היה לצלוח את הירדן בלילה, להעפיל לבית המכס הסורי-מעבר לירדן מזרחה, ואשר שימש המוצב החיוני ביותר בשטח, ולתפוס אותו. בשלב השני, משינותקו הכוחות הסוריים שבראש הגשר מבסיסם בקוניטרה ויכותרו, צריך היה הכוח שלנו להשמידם.

הכוחות שהוקצו למבצע זה היו הגדודים 2, 3 ו-4 של חטיבת "כרמלי" וגדוד 1 מחטיבת "עודד". פלוגות גדוד 3 של "כרמלי" צריכות היו להקים את ראש הגשר ממזרח לירדן. פלוגה ד' שלו שהוסעה לדרדרה (אשמורה, אשר ממזרח לחולה) עוד ביום 9.7, ערב המבצע, צריכה היתה לכבוש משלטים דרומית לדרדרה, הם משלטי הג'לבינה. פלוגה ג' היתה צריכה לצלוח את הירדן מדרום לחולה ולתפוס משלט קרוב יותר לבית המכס, את ח'רבת דוריג'את. פלוגה א' צריכה היתה לתפוס משלט ממערב לירדן - את תל-המעברה. גדוד 2 של חטיבת "כרמלי" נועד לצלוח את הירדן, לעבור דרך פלוגות גדוד 3 כרמלי, להעפיל ולכבוש את בית המכס, להתבסס בו, לפוצץ את כביש קוניטרה ולקשו. אותה שעה צריכים היו שני הגדודים האחרים - גדוד 4 של חטיבת "כרמלי" וגדוד 1 מחטיבת "עודד" - לתקוף ולרתק את משלטי ראש הגשר ממערב, ולאחר מכן ללחוץ את הסורים מזרחה ולכבוש את המשלטים שבפאת הרמה, ובעיקר את משלט 243. הצלחת המבצע היתה מותנית בביצוע משימה הנדסית: הקמת מעברה על הירדן. עד כה נתנסה חיל ההנדסה שלנו רק פעם אחת בלבד בהקמת גשר על הירדן - בעת הנסיון לשוב ולכבוש את נהרים, ב-28.5 ובנסיוני הוא נכשל. עתה הוטל על חיל ההנדסה לעשות נסיון נוסף.

חלקה הראשון של תכנית המבצע בוצע. פלוגות גדוד 3/כרמלי תפסו את כל משלטיהן, אך באיחור. לעומת זאת לא הוקם הגשר על הירדן ונסיונות חציית הירדן בסירות וברפסודה שהובאו מחולתה - גזלו זמן רב. השעה דחקה. הוברר כי גדוד 2 כרמלי לא יספיק להגיע לבית המכס ולכבוש בשעות הלילה. בערך בשעה 04:00 שונתה התכנית, היחידות מגדוד 2/כרמלי, שכבר עברו את הירדן, הוחזרו, וכל הגדוד הוצא מהשטח. לעומת זאת הושארו בשטח פלוגות 3/כרמלי אשר כבר תספו את משלטיהן, מתוך חשבון שבליילה הבא יבוצע חלקו השני של המבצע. במערב הצליחו פעולות ההטעיה והרתק ואף נכבשו המשלט 243 וסביבתו. דומה היה כי הנה הכל מתנהל כשורה, וכך יתנהל בהמשך. אולם מיד עם אור הבוקר פתח האויב בהתקפה גדולה.

התברר כי שעה שיחידות צה"ל תיכננו את התקפת "ברוש" הכין גם האויב התקפה משלו. כוונתו היתה כנראה לפרוץ לעבר ראש פינה ולנתק את הכביש לצפון. מאחר שדרכו של צה"ל היתה לפעול בלילה ודרכם של הסורים היתה

סיפור נפילתו - מבצע "ברוש"

לתקוף ביום, הקדמנו אנו אותם בשעות מספר. משהתבררה לסורים מגמת פעילותנו הפנו את כל כוחם, שכבר רוכז בראש הגשר, לעבר יחידותנו אשר החזיקו במשלטים. עליונותם האוירית, הארטילרית והשריונית השפיעה במהרה. כוחותינו נאלצו לסגת מכל המשלטים שנתפסו. חלק מאנשינו פונה מבעוד יום, וחלק החזיק מעמד בגבורה עד שעות הערב, כי ברור היה שהנסיגה לאור היום תהיה בבחינת איבוד לדעת. עם ערב נסוגו הכוחות האחרונים; אך לאחר כבשם מחדש את משלטיהם אלה לא הצליחו הסורים להתקדם ולו גם התקדמות כלשהי.

שני הימים שלאחר מכן היו ימי מאבק בלתי פוסקים. הסורים ניסו לכבוש את משק דרדרה שמעבר לחולה. לאחר התקפת ריכוך כבדה ביותר באה ההתקפה, בעצמה של גדוד לערך. המסתערים נפגעו באש הנשק המסייע, ולבסוף נשברה הסתערותם, בעלותם על שדה-מוקשים. מספר אבידותיהם היה רב. בבוקר מנה הצופה מעל המגדל כחמישים גויות של חיילים סורים, המתגוללות במורד ההר, מזרחית לנקודה. התקפות נוספות נערכו גם לעבר חולתה, אילת השחר וקיבוץ מחניים. אך כולן נהדפו.

אור ל-14 ביולי נעשה על ידי יחידות מבצע "ברוש" נסיון נוסף לחסל את ראש הגשר. הפעם נתכוונו "לפתור את הבעיה" בלי לצלוח את הירדן, כי אם על ידי פעולה מדרום למשמר הירדן. עד כה היתה גזרה זו שקטה יחסית. שתי פלוגות רגלים - אחת מגדוד 2/כרמלי והשניה מגדוד 3/כרמלי - נעו לאורך הירדן, מדרום לצפון, תוך כדי הטרדות ופשיטות כלפי ריכוזי השריון של האויב. פלוגות אלה נתכוונו להגיע למשמר הירדן, לפוצץ את הגשר, לפשוט על הריכוז הסורי שבמקום ולאצלו לסגת. משהגיע חלוץ הכוח אל עמדות הסורים מצאם נכונים וערים. אנשינו הוכרחו לסגת.

צבי (אנטמן) אמיר / לוחמים אחד-אחד

כל הזכויות שמורות למחבר

ראשי

גבעה 243

הימים היו הימים ראשונים של חודש יולי 1948 כשנקראתי אל מפקד הגדוד החדש, אביעזר פרידמן, מראש-פינה. אביעזר עדכן אותי בעובדה שבמוצב "ירדא" שוהים כרגע חיילים של חטיבת כרמלי. הוא סיפר לי שמכיוון שחטיבת כרמלי מתכננת מתקפה כל שהיא יש בכוונתה לרכז את כוחותיה

לקראתה. לכן עליי לצאת למקום ולקבל את הפיקוד על המוצב.

יצאתי לסיור במקום. "ירדא", או גבעה 223, הייתה חורבה מזרחית למחניים. מערבה ל-"ירדא", בין המוצב והוואדי שלפני מחניים, היה שטח מישורי ועליו גדלה תבואה בשלבי הבשלה.

כשבע מאות מטר ממנה, מזרחית, במרומי גבעה 243 שוכן

מוצב סורי. גבעה 243 היא נקודה אסטרטגית. היא המקום הגבוה ביותר בשטח ונקראת על שם נקודת הציון לגובהה.

גבעה 243 שולטת על כל סביבתה. היא צמודה לכביש המוביל מהגליל דרך מחניים למשמר-הירדן ולגשר בנות-יעקב.

הגבעה נכבשה ע"י הסורים שפלטו בכוחות עדיפים מאיתנו בהרבה גם בכוח אדם וגם בציווד ובנשק. המוצב היה מאויש ע"י פלוגה סורית, ערוכה היטב למגננה, הוא היה חפור מוגן היטב וסביבו גדרות תיל.

מסביב למוצב היו ואדיות ופתחיהן היו מטווחים ע"י נשק ארטילרי של האויב. בין המוצב שלנו ב-"ירדא" לבין מוצב האויב היה גיא.

קבלת המוצב

לאחר שקיבלתי הסבר על תמונת המצב ולאחר היכרות ראשונה באופן יסודי עם השטח, חזרתי למחנה פילון על מנת לארגן את הכוח. כבר למחרת יצאנו לקבל את המוצב. אתנו

הבאנו את ארבעת המרגמות 81 מ"מ, מקלע בינוני אחד "בוזה" ועוד שני מקלעים מ"ג. אלינו הצטרפו כמה לוחמים משרידי

פלוגה א' ופלוגה ב'. התמקמנו כ-150 מטר מדרום לכביש כדי שלא נהיה מטרה לאש האויב. המרגמות הוצבו במדרון אחורי, קצת מאחורי הקו הגבוה של המוצב. המקלעים הוצבו מעט דרומה, כך שחוץ מקשר קווי ואלחוטי היה לי גם קשר עין אתם. החיילים שקבלתי כתגבורת הוצבו בין עמדת המרגמות למקב"ים.

כולם החלו בהתפרות ובהסוואת העמדות בקני הקס והקוצים שהיו בסביבה. ההסוואה הייתה כל כך טובה שלעיתים

אף אני התקשיתי לגלותם.

המפקד והאחראי על מחלקת המרגמות היה לוינסון ועל המקב"ים פקד אופנהיימר. באותה תקופה, ימי יולי, השהייה בשטח הייתה קשה זבובים וברחש הטרידו ביום והיתושים בלילה.

לאחר ימים אחדים במקום הסורים עשו לנו "טובה" ויירו עלינו. ואנו ניצלנו את ההזדמנות ובכל פעם שהם פתחו עלינו באש, טיווחנו את המרגמות והמקב"ים לעבר מוצב האויב.

במהלך שהותנו במוצב "ירדא" קבלתי מדי פעם תגבורת של חיילים בעקר מאנשי המשקים בסביבה, איילת-השחר, חולתה

ויסוד-המעלה. על-אף העובדה שהיינו בכוונות גבוהה, ניצלנו כל הזדמנות לאימון נוסף בהפעלת הכלים שברשותנו. כך

סיימנו את ההתארגנות ואף הספקנו להתאמן קמעה.

מבוא

הולדתה של פלוגה

• עוזבים את הבית

• בונים צבא

• כל העם צבא

• אימונים על באמת

• שלח לחמך

ההגנה על צפת

• בדרך לאילת השחר

• מקבלים אחריות

• תופסים פיקוד

• נערכים להגנה

• שגרת מגננה

• עין תחת עין

• ניסוי פיגוע

• הצעת הפינוי

• פגישת פסגה

• עולם כמנהגו

• האיום מוסר

• הפלמ"ח חוזר

כיבוש צפת

• הבריטים נוטשים

• שיפור האחיזה

• הפלמ"ח נוטל אחריות

• בלבבנו תמיד

מלכיה

• מקימים מחלקת מרגמות

• עולים למלכיה

• עוד שבת

• שבת שחורה

• תום הקרב

• הנסיגה

• ברמות נפתלי

• התקרית של "כרמלי"

• קצת היסטוריה

• בעד מולדתם

• המדורה שלא הודלקה

מוצב ירדא

• בונים את המסייעת

• גבעה 243

• קבלת המוצב

מבצע ברוש

• תוכניות לפעולה

• יוצאים להתקפה

• כובשים את ההר

• האמת המרה

• הסורים בתנופת לחימה

• התקפה אווירית

• כשלוך בקרב - אך לא במערכה

• בראיה היסטורית

קרב אחד בדרום

• מחנה שער- העלייה בחיפה

• משלטי "עיראק-סואידן"

• משימה חטיבתית

מבצע "חירם"

• שבים לגליל

יד לבנים - חדרה

ראובן ארליך
בן פייגה ומשה ארליך

27/11/24
10/07/48

ל' בחשון תרפ"ה
ג' בתמוז תש"ח

נולד ביום
נפל ביום